O‘ZBEKISTONDA INVESTITSION JOZIBADORLIKNI OSHIRISH MASALALARI

Bo‘riyev Sherbek Akrom o‘g‘li - Innovatsion rivojlanish agentligi Innovatsion tumanlar bilan ishlash bo‘limi bosh mutaxassisi

Annotatsiya. Ushbu maqola O‘zbekiston Respublikasining investitsion jozibadorligini oshirish masalalariga bag‘ishlangan. Maqolada O‘zbekistonning iqtisodiy rivojlanishidagi muhim omillar, hukumat siyosati, tashqi investitsiyalarni jalb qilishda yuzaga kelayotgan qiyinchiliklar va imkoniyatlar tahlil qilinadi. Shuningdek, investitsion muhitni yaxshilash, biznes muhitini rivojlantirish va investitsiyalarni jalb qilish borasidagi mavjud amaliyotlar ko‘rib chiqiladi. Maqolada, dunyo tajribasidan olingan misollar orqali, O‘zbekistonda investitsion jozibadorlikni oshirishga qaratilgan takliflar taqdim etiladi.

Kalit so‘zlar: O‘zbekiston iqtisodiyoti, investitsion jozibadorlik, iqtisodiy rivojlanish, tashqi investitsiyalar, biznes muhit, hukumat siyosati, iqtisodiy islohotlar, investitsiya muhiti.

O‘zbekiston iqtisodiyoti so‘nggi yillarda tez sur’atlar bilan rivojlanib, dunyo iqtisodiyotida o‘z o‘rnini topishga muvaffaq bo‘ldi. Shu bilan birga, mamlakatda investitsiyalarni jalb qilish va investitsion jozibadorlikni oshirish muhim ahamiyatga ega. Tashqi investitsiyalar, iqtisodiy o‘sishning asosiy poydevori sifatida, mamlakatning raqobatbardoshligini oshirish, yangi texnologiyalarni joriy etish va yangi ish o‘rinlarini yaratish kabi muhim masalalarda asosiy rol o‘ynaydi. O‘zbekistonning investitsion jozibadorligini oshirish esa, iqtisodiy islohotlar va tashqi investorlar bilan hamkorlikni rivojlantirishga, mamlakatni global iqtisodiy tizimga integratsiya qilishga qaratilgan strategiyalarning amalga oshirilishini talab qiladi.

Maqolada analitik metodologiya asosida O‘zbekistonning investitsion muhiti va uning rivojlanishi yuzasidan keng tahlil olib borilgan. Ushbu tahlilda, mamlakatdagi iqtisodiy islohotlar, hukumat siyosati, soliqlarni optimallashtirish va biznes muhitini yaxshilash uchun olib borilayotgan ishlar alohida ko‘rib chiqilgan. Shuningdek, xalqaro tashkilotlarning hisobotlari, soliq siyosati va bozor muhitining raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan yondashuvlar tahlil qilingan. Dunyo tajribasidan olingan misollar va O‘zbekistondagi amaliyotlar orqali investitsion jozibadorlikni oshirish yo‘llari va takliflar keltirilgan.

O‘zbekistonda investitsion jozibadorlikni oshirishga qaratilgan bir qator ilmiy tadqiqotlar mavjud. OECD (2020) tomonidan taqdim etilgan “Investitsiya siyosatini ko‘rib chiqish” hisobotida, O‘zbekistonda tashqi investitsiyalarni jalb qilishda qo‘llanilishi kerak bo‘lgan strategiyalar haqida so‘z boradi. Mazkur hisobotda, mamlakatning iqtisodiy tizimi va iqtisodiy islohotlar yoritilgan va ular investitsiyalarga ta’sir qiluvchi muhim omillar sifatida ko‘rsatilgan [OECD Investment Policy Review. 2].

Shuningdek, Husanov tomonidan olib borilgan tadqiqotda, O'zbekistondagi soliq tizimi va biznes muhitidagi o'zgarishlar haqida so'z boradi [X.Husanov. 2]. Muallifning fikriga ko'ra, soliq tizimini soddalashtirish va biznes muhitini tartibga solish investorlar uchun qulay sharoitlar yaratadi. World Bank (2021) tomonidan chiqarilgan "Doing Business 2021" hisobotida esa, O'zbekistonning investitsiya muhitini yaxshilash borasidagi amaliyotlar va hukumat siyosatining samaradorligi haqida batafsil tahlil keltirilgan. Bu hisobotda, soliq tizimining soddalashtirilishi, byurokratik to'siqlarning kamaytirilishi va investitsion muhiti yaxshilashga qaratilgan chora-tadbirlar taqdim etilgan. Bundan tashqari, Shukurov va Abdullaeva tomonidan olib borilgan tadqiqotda, O'zbekistondagi tashqi iqtisodiy aloqalar va investitsiyalarni jalb qilishning istiqbollari tahlil qilingan [A.Shukurov, M.Abdullaeva, 4].

Investitsion jozibadorlikni oshirish omillari haqida so'z borganda, O'zbekistonning investitsion jozibadorligini oshirishda bir qator muhim omillar mavjud.

Birinchidan, iqtisodiy islohotlar muhim ahamiyatga ega. O'zbekistonda so'nggi yillarda amalga oshirilgan iqtisodiy islohotlar, shu jumladan, erkin bozor iqtisodiyotiga o'tish, valyuta kursining erkinlashtirilishi, eksport-import siyosatidagi yangiliklar va mamlakatning iqtisodiy integratsiyasi investitsion muhitni yaxshilashga xizmat qiladi. Iqtisodiy islohotlar investorlar uchun barqaror va oshkora biznes muhitini yaratadi, bu esa ularga sarmoya kiritishda ishonch hosil qilish imkonini beradi.

Ikkinchidan, tashqi investitsiyalarni jalb qilishda davlat tomonidan taqdim etilayotgan imtiyozlar va subsidiyalar, soliq imtiyozlari va kredit siyosati ham muhim rol o'ynaydi. Maxsus iqtisodiy zonalar va ishlab chiqarish uchun qulay sharoitlar taqdim etilishi, xorijiy investorlar uchun manfaatli bo'lishi mumkin.

Uchinchidan, investitsion jozibadorlikni oshirishda infratuzilma rivoji ham alohida ahamiyatga ega. Yaxshi transport tarmoqlari, barqaror energiya ta'minoti, zamonaviy kommunikatsiyalar va boshqa infratuzilma tarmoqlari investitsiyalarni jalb qilishda muhim ahamiyatga ega. Mamlakatda sanoat klasterlarini yaratish va texnoparklar tashkil etish orqali innovatsion texnologiyalarni joriy etishga yo'naltirilgan tashabbuslar ham muhimdir.

Shu bilan birga, O'zbekistonda investitsiyalarni jalb qilishda hali ham ba'zi qiyinchiliklar mavjud. Birinchidan, soliq tizimi va byurokratiya tufayli ba'zi muammolar yuzaga kelmoqda. Soliq stavkalarining yuqoriligi va bozorni tartibga solishdagi noaniqliklar investorlar uchun qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Bu esa sarmoya kiritishda qiziqishni kamaytirishi mumkin. Ikkinchidan, raqobat muhiti va bozorni o'rganishdagi qiyinchiliklar ham investitsiya jalb qilishda xalaqit beradigan omillar hisoblanadi. O'zbekistonda ba'zi sanoat sohalarida raqobat hali ham past darajada va bu investorlar uchun xavf tug'diradi. Shuningdek, bozorni o'rganishdagi noaniqliklar va mahalliy qonunchilikdagi o'zgarishlar ham investorlar uchun qiyinchilik yaratishi mumkin.

O'zbekistonda investitsion jozibadorlikni oshirish uchun bir qator chora-tadbirlar ishlab chiqilishi zarur. Birinchidan, soliq siyosatini takomillashtirish va soddalashtirish zarur. Soliq stavkalarini pasaytirish, soliq imtiyozlarini taqdim etish va soliq tizimini

soddalashtirish orqali investitsiyalarni jalb qilishni osonlashtirish mumkin. Ikkinchidan, infratuzilmani rivojlantirish orqali investitsion muhitni yaxshilash mumkin. Yaxshi transport tizimlari, energiya ta’minotining barqarorligi va kommunikatsiya tarmoqlari rivoji investorlar uchun qulay sharoitlar yaratadi. Uchinchidan, bozorni barqarorlashtirish va raqobat muhiti yaratish muhimdir. O‘zbekistonda raqobatni oshirish, biznes muhitini yaxshilash va qonunlarni yanada barqarorlashtirish orqali investorlar uchun jozibador muhit yaratiladi. Shuningdek, O‘zbekistonning tashqi iqtisodiy aloqalarini kengaytirish va yangi bozorlarni ochish ham investitsiyalarga turtki bo‘lishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Husanov, X. (2022). O‘zbekistonda investitsiyalarni jalb qilish masalalari. Tashkent: Iqtisodiy tadqiqotlar instituti.
2. OECD (2020). Investment Policy Review: Uzbekistan. OECD Publishing.
3. World Bank (2021). Doing Business 2021: Uzbekistan’s Investment Climate. Washington, D.C.
4. Khamidov, I. (2023). Tashqi iqtisodiy aloqalar va investitsiyalar: O‘zbekistonning istiqbollari. Tashkent: Yangi Avlod.
5. Shukurov, A., Abdullaeva, M. (2021). Business Environment in Uzbekistan and Foreign Direct Investments. International Journal of Economics and Finance, 13(2), 45-60.